

अनुक्रमणिका
खंड १८ भाग ३

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
२३३	१४-१-१९४६	जे लोक कोट्यावधींना अस्पृश्य नि गुन्हेगार मानतात त्यांना स्वातंत्र्य मागण्याचा हक्क कसा पोहोचतो ?	१
२३४	१४-१-१९४६	कर्तृत्ववान नसली तरी चालतील, पण निष्ठेची माणसे हवीत.	४
२३५	१५-२-१९४६	माझा स्वराज्याला बिलकूल विरोध नाही पण त्या स्वराज्यात आम्हाला पुरेसा हिस्सा पाहिजे.	१०
२३६	१६-२-१९४६	मान्याच्या जागा काबीज करा !	१५
२३७	१७-२-१९४६	मरणाच्या तयारीनेच आम्ही समरांगणात उतरलो आहोत.	१८
२३८	२६-३-१९४६	तोंडाने राष्ट्रवादाचा उदो उदो, कृतीने जात्यंधता.	२९
२३९	२५-६-१९४६	आम्ही आज कदाचित लढाई हरलो असू, पण युद्ध मात्र आम्ही जिंकणारच जिंकणार.	३८
२४०	२१-७-१९४६	या देशातील कोणतेही राजकीय पक्ष आमच्या स्वातंत्र्य लढ्याला पाठिंबा देत नाहीत.	४२
२४१	५-८-१९४६	हक्क मिळविण्यासाठी आमचा लढा चालूच राहिल.	४८
२४२	१७-१२-१९४६	अनुकूल काळ व परिस्थिती निर्माण केल्यास जगातील कोणतीही शक्ती या देशाला एक होण्यापासून परावृत्त करू शकणार नाही.	४९
२४३	..	सत्य शोधण्याच्या कामात माणसाला पूर्ण स्वातंत्र्य मिळाले पाहिजे.	५९
२४४	१२-४-१९४७	आर्थिक लूट थांबविण्यासाठी राष्ट्रीय समाजवादाचा अवलंब करणे हा एकच मार्ग.	६३

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
२४५		प्रोफेसरांनी अध्ययन, अध्यापन आणि संशोधनाच्या कामी स्वतःला वाहून घ्यावे.	६४
२४६	१४-४-१९४७	देशाला स्वातंत्र्य मिळविण्याच्या मार्गात अडचणी निर्माण करावयाच्या नाहीत, हे माझे धोरण.	६७
२४७	२७-५-१९४७	अस्पृश्य कामगारांनी कोणाच्याही थापेबाजीस बळी न पडता स्वतःचीच संघटना अधिक बळकट केली पाहिजे.	७०
२४८	२२-६-१९४७	मला कर्तृत्ववान माणसे पाहिजेत, त्यांच्या कर्तृत्वाबद्दल माझी खात्री झाली पाहिजे.	७२
२४९	७-७-१९४७	जगाच्या न्यायासनासमोर ब्रिटिशांना जाब द्यावा लागेल.	७३
२५०	४-१०-१९४७	समाजाचे विश्वासू नेते बना आणि समाजाला योग्य मार्गदर्शन करा.	७५
२५१	१०-१०-१९४७	अल्पसंख्यांकांची समजूत घातलीच पाहिजे ; त्यांच्यावर जुलमी अधिकार चालवता कामा नये.	७६
२५२	१४-१-१९४८	राजकारणाच्या दोऱ्या विद्येशिवाय हाती येणार नाहीत.	८४
२५३	१८-४-१९४८	धार्मिक कायदा विरुद्ध धर्मनिरपेक्ष कायदा, ह्या लढ्यात धार्मिक कायदाचे वर्चस्व, हा देशाचा न्हास.	८८
२५४	२५-४-१९४८	मी पाषाणासारखा घट्ट, मला विरघळण्याची भीती नाही. तुमची स्थिती वेगळी, टेकळासारखे विरून जाल.	९०
२५५	४-११-१९४८	खरेच, संविधानांतर्गत काही चुकीच्या गोष्टी घडल्या तर त्यास संविधान जबाबदार नसेल ; माणसाची दुष्टता जबाबदार असेल.	९७
२५६	२२-१२-१९४८	ज्यांना काम करण्याची आवड आहे त्यांना संधी द्या आपापसात भांडणे नकोत.	१३३

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख	पृष्ठ क्रमांक
२५७	१६-१-१९४९	दुसऱ्याच्या हवेलीत शिरणे मोठा मूर्खपणा आपली झोपडी शाबूत राखा. १३६
२५८	२१-१-१९४९	परावलंबी वृत्ती टाकून एकजुटीने आणि प्रभावी संघटनेने राहा. १४२
२५९	२१-१-१९४९	केवळ राजकीय प्रगतीने जीवनातील प्रश्न सुटत नाहीत ! १४६
२६०	२६-२-१९४९	हिंदू आचारधर्मातील पडायला आलेल्या भागांची दुरुस्ती करण्यापलिकडे हिंदू कोड बिलात दुसरे काहीही नाही. १४८
२६१	१९/२०-११-१९४९	आपला भविष्यकाळ उज्ज्वल आहे. १५१
२६२	२५-११-१९४९	राजकीय पक्षांनी स्वतःच्या तत्त्वप्रणालीला देशापेक्षा मोठे मानले, तर स्वातंत्र्य धोक्यात आल्याशिवाय राहाणार नाही. १५६
२६३	११-१-१९५०	हिंदू कायद्याचे सुसूत्रीकरण केले पाहिजे. १७७
२६४	११-१-१९५०	परकीयांच्या गुलामगिरीचा प्रसंग पुन्हा आला तर तो आत्मनाश ठरेल. १८७
२६५	२७-१-१९५०	प्रामाणिकपणा, कर्तव्याची जाणीव व राष्ट्रीय हिताची दृष्टी ही महाराष्ट्राची परंपरा. १९६
२६६	२-५-१९५०	बौद्ध धर्मांमुळेच भारत देश महान १९९
२६७	२६-५-१९५०	बुद्धधर्मीय देशांनी धर्माच्या वाढीसाठी त्याग करावा. २०४
२६८	६-६-१९५०	बौद्ध धर्मातील अनेक तत्त्वे हिंदू धर्माने आत्मसात केली. २०६
२६९	६-६-१९५०	बौद्ध धर्म ब्राह्मणी धर्माला आव्हान २१३
२७०	६-६-१९५०	अस्पृश्यांना बौद्ध धर्माशिवाय दुसरा कोणताही अभ्युदयाचा मार्ग नाही. २१६
२७१	१०-६-१९५०	घटनात्मक नीतीचे काटेकोर पालन करा २१८
२७२	२१-७-१९५०	संघटनेनेच राजकीय शक्ती प्राप्त होणार आहे. २२०

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
२७३	२३-७-१९५०	वकिलीच्या व्यवसायात नीतीमत्ता राखली पाहिजे.	२२३
२७४	२३-७-१९५०	विद्यार्थ्यांनो, शूर व धैर्यशील व्हा !	२२५
२७५	१-१२-१९५०	भारतीय घटनेच्या मार्गदर्शक तत्वांवर आधारित सर्वांसाठी मुलकी कोड हवा.	२२६
२७६	१४-१-१९५१	बौद्ध धर्म हा पुन्हा या देशाचा धर्म होईल	२२७
२७७	१५-४-१९५१	अस्पृश्य समाजावर होणाऱ्या जुलूमांना दलित प्रतिनिधींनी वाचा फोडली पाहिजे.	२३०
२७८	२०-५-१९५१	बुद्धाने वर्णाश्रम धर्म नाकारला	२३३
२७९	१-९-१९५१	आमच्या सर्व सामाजिक दुखण्यांवर उच्च शिक्षण हेच औषध.	२३६
२८०	२७-१०-१९५१	मी नदीच्या प्रवाहालाच वळविणाऱ्या भक्कम खडकासारखा आहे.	२४६
२८१	२८-१०-१९५१	आमचे सच्चे प्रतिनिधी विधानसभा आणि संसदेत असले तरच ते आपल्या हितासाठी लढा देतील.	२५५
२८२	२९-१०-१९५१	देशाच्या आपत्तीच्या प्रसंगी आम्ही आघाडीवर राहू.	२६५
२८३	१५-११-१९५१	योजना कोणी केली ते न पाहाता ती कशी आहे ते पाहा.	२७१
२८४	१५-११-१९५१	फेडरेशनचा जाहीरनामा सर्वोत्कृष्ट असल्याचा जगातील राष्ट्रांचा अभिप्राय.	२७४
२८५	१७-११-१९५१	सत्तेवर येणाऱ्या कोणाही पक्षाला, जनतेच्या सर्वांगीण हितासाठी जोतीबा फुल्यांचे धोरण आणि लोकशाहीवादी तत्त्वज्ञान घेऊनच पुढे जावे लागेल.	२७५
२८६	२२-११-१९५१	एकांगी राजकारण कधीही यशस्वी होऊ शकत नाही.	२८०
२८७	२४-११-१९५१	हिंदू कोड बिल संमत व्हायलाच हवे	२८८
२८८	२५-११-१९५१	लोकशाहीत विरोधी पक्षाची फार आवश्यकता असते.	२८९

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
२८९	२६-११-१९५१	सचोटी बाजूला ठेवून मी कृतज्ञ राहिलो तर तो मानवी व्यक्तिमत्त्वाचा वध आहे असे मी समजेन.	२९३
२९०	१९-१२-१९५१	राजकीय हक्कांची जाणीव झाल्यानेच बलाढ्य संस्थांशी लढा देता येईल.	२९८
२९१	२१-१२-१९५१	अल्पसंख्य जमातींचे मूलभूत हक्क शाबीत राहिले पाहिजे.	२९९
२९२	२३-१२-१९५१	निवडणूका निःपक्षपाती होण्याची गरज	३०१
२९३	११-५-१९५२	सरकारने आर्थिक बोजा सहन करून धान्याच्या किंमती माफक ठेवाव्या.	३०३
२९४	३१-५-१९५२ अधिकारारूढ पक्षाशी माझे मतभेद असले तरी देशाची नाचक्की कधीही करणार नाही.	३०४
२९५	१४-७-१९५२	सार्वजनिक फंडाचा योग्य वापर करावा	३१०
२९६	२०-७-१९५२	शिक्षित मुले समाजाच्या उन्नतीप्रित्यर्थ काही करणार आहेत का ?	३१४
२९७	१७-८-१९५२	मी संघर्ष करून अस्पृश्यात जाज्वल्य स्वाभिमान निर्माण केला आहे.	३१६
२९८	२८-९-१९५२	सार्वजनिक पैशाचा अपहार करण्यासारखे नीच कृत्य दुसरे नाही.	३१९
२९९	१५-१२-१९५२	भावी जीवनाची उभारणी विद्यापीठात होते. ह्यासंबंधी विद्यार्थ्यांनी सजग राहिले पाहिजे.	३२२
३००	२२-१२-१९५२	लोकशाहीच्या यशस्वी कामकाजाच्या पूर्वावर्ती शर्ती.	३२५
३०१	२५-१२-१९५२	स्त्रियांनी आपल्या हक्कांसाठी मनोदौर्बल्य टाकून, कंबर कसून पुढे आले पाहिजे.	३४०
३०२	२५-१२-१९५२	लोकात तेज व जागृती उत्पन्न होईल असे राजकारण हवे.	३४४

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
३०३	२५-१२-१९५२	भारतात प्रत्येक खेड्यात दक्षिण आफ्रिका आहे.	३४५
३०४	२९-१-१९५३	आपल्यावर होणाऱ्या अन्याय-अत्याचारांचा प्रतिकार दलित प्राणपणाने करतील.	३४८
३०५	१५-२-१९५३	बुद्ध तत्त्वज्ञानामुळे जग युद्धापासून दूर व शांततेच्या जवळ जाईल.	३४९
३०६	२६-३-१९५३	संघटनेची ताकद प्रामाणिकपणा, एकनिष्ठता आणि शिस्तपालनावर अवलंबून.	३५०
३०७	२७-५-१९५३	मी माझे आयुष्याचे शेवटचे दिवस बुद्ध धर्माच्या प्रचारातच व्यतीत करण्याचे ठरविले आहे.	३५२
३०८	२९-५-१९५३	आपल्याला कमीपणा येईल असा पोषाख करू नका.	३५५
३०९	३-६-१९५३	शीलाशिवाय शिक्षणाची किंमत केंवळ शून्य.	३५७
३१०	-७-१९५३	आपल्या कार्यकर्त्यांने राजकीय, धार्मिक आणि आर्थिक प्रश्नांचा बारकाईने अभ्यास केला पाहिजे.	३६१
३११	९-८-१९५३	वाघासारखे बना म्हणजे तुमच्या वाटेला कोणीही जाणार नाही.	३६६
३१२	५-१०-१९५३	अस्पृश्यता नष्ट करण्याची तळमळ न बाळगणाऱ्या राजकीय पक्षांपासून सावध रहा !	३६७
३१३	२४-१-१९५४	खऱ्या आणि श्रेष्ठ धर्माची पुनःस्थापना करण्याचे बिकट कार्य भावी पिढीवर येऊन पडले आहे.	३६८

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
३१४	३१-१-१९५४	आज देशात चारित्र्यच उरलेले नाही, ज्या देशाला नीतीमत्ता नाही त्या देशाचे भवितव्य खडतर आहे.	३७१
३१५	२०-४-१९५४	धर्माप्रमाणे राजकारणातही निष्ठा बाणली नाही तर तो " लफंग्यांचा बाजार " ठरेल.	३७३
३१६	२०-४-१९५४	निवडणुकीद्वारे जागा मिळविणे हे एक साधन आहे, साध्य नव्हे.	३७६
३१७	२१-४-१९५४	आपला देश दोन राष्ट्रात विभागला आहे. एक वरच्या लोकांचे, दुसरे खालच्या लोकांचे.	३७७
३१८	२५-४-१९५४	दीपमालेतील न विझणाऱ्या दिव्याप्रमाणे, आमचा पक्ष लहान असूनही इतर पक्षांना मार्गदर्शन करील.	३८४
३१९	२९-४-१९५४	आदिवासी अजूनही रानटी युगातच आहेत. स्वातंत्र्याने त्यांच्या जीवनात बदल घडवून आणलेला नाही.	३८७
३२०	२-५-१९५४	तत्त्व आणि व्यवहाराची सांगड घातली नाही तर वरिष्ठ वर्गाचा निःपात होण्यास वेळ लागणार नाही.	३८९
३२१	८-५-१९५४ (जनता)	तुम्ही बांधलेल्या देवळात बुद्धाच्या मूर्तीची प्रतिष्ठापना करा.	३९१
३२२	१-७-१९५४	समाजाची दिशाभूल करणाऱ्या पुढाऱ्यांवर कडक नजर ठेवली पाहिजे.	३९२
३२३	२६-१०-१९५४	तुमची झोपडी जिवंत राहिली तर लोक तुमच्या आश्रयाला येतील.	३९४

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख		पृष्ठ क्रमांक
३२४	२८-१०-१९५४	माझे आयुष्य तीन गुरू आणि तीन उपास्य दैवतांनी घडले आहे.	३९८
३२५	१४-११-१९५४	राष्ट्राच्या लष्करी संरक्षणासाठी हैद्राबाद ही भारताची उपराजधानी असणे आवश्यक.	४०६
३२६	१४-११-१९५४	अपुरे विद्यार्जन उपयोगाचे नाही	४१०
३२७	४-१२-१९५४	कोणत्याही निष्णात पंडिताने बौद्ध धर्माच्या तत्त्वाविषयी माझ्याशी चर्चा करावी मी त्याचा पराभव केल्यावाचून राहाणार नाही.	४१२
३२८	४-१२-१९५४	ब्रह्मदेशात अस्पृश्यता नाही म्हणूनच तुम्हाला व्यापार व उद्योगधंद्यात प्रगती करता आली.	४१६
३२९	२५-१२-१९५४	पंढरपूर येथे बौद्ध धर्माचे देवालय होते हे मी सिद्ध करून देईन.	४१९
३३०	१४-१-१९५५	हिंदू धर्मात देव, आत्मा याला जागा आहे पण मनुष्याच्या जीवनाला कोठे आहे ?	४२५
३३१	३-४-१९५५	लोकशाहीचे दोन शत्रू-एक, हुकूमशाही आणि दोन, माणसा-माणसात भेद मानणारी संस्कृती.	४३५
३३२	६-५-१९५५	मानवाच्या विवेकबुद्धीला केवळ बुद्धाने आवाहन केले आहे.	४३८
३३३	८-५-१९५५	बुद्ध धर्म व हिंदू धर्म यात जमीन अस्मानाचं अंतर आहे.	४४७

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख	पृष्ठ क्रमांक
३३४	१२-१२-१९५५	विद्या, प्रज्ञा, करुणा, शील व मैत्री या पंचतत्त्वानुसार प्रत्येक विद्यार्थ्यांने आपले चारित्र्य बनविले पाहिजे. ४५६
३३५	२१-१२-१९५५	मराठवाड्याच्या प्रगतीसाठी स्वतंत्र मराठवाडा हेच उचित. ४६०
३३६	१८-१-१९५६	मुंबईला महाराष्ट्रापासून तोडण्याचे कृत्य निषेधार्ह. ४६२
३३७	५-२-१९५६	बुद्धाच्या व जैनांच्या अहिंसेत महदंतर आहे. ४६३
३३८	१८-३-१९५६	भाकरीपेक्षा स्वाभिमानाला अधिक महत्त्व आहे. ४६४
३३९	२४-५-१९५६	बुद्ध धर्माची लाट कधीही परत जाणार नाही. ४६७
३४०	१०-६-१९५६	स्वतंत्र विचारसरणीचे, स्वतंत्र वृत्तीचे निर्भय नागरिक व्हा ! ४७३
३४१	२३-६-१९५६	एकेकाळी अफगाणिस्तान हा देश संपूर्ण बौद्ध होता. ४७६
३४२	१४/१५-१०-१९५६	बुद्ध धर्मानेच जगाचा उद्धार होणार आहे ४८२
३४३	१५-१०-१९५६	मला धर्म जास्त प्यारा आहे आणि त्यासाठीच मी माझी शक्ति वेचणार आहे. ५२७
३४४	१५-१०-१९५६	राजकारणात भक्तीला विभूतीपूजेचे रूप आले की सर्वाधिकारशाही निर्माण होण्याचे भय असते. ५३०
३४५	१६-१०-१९५६	बुद्ध सरणं गच्छामि ! ५३८

अनुक्रमणिका-चालू

क्रमांक	तारीख	पृष्ठ क्रमांक
३४६	१५-११-१९५६	दुःखनिवारणाचा मार्ग दाखविणे बुद्ध धर्माचे अंतिम ध्येय. ५३९
३४७	२०-११-१९५६	बुद्ध की कार्ल मार्क्स. ५४२
३४८	२४-११-१९५६	'ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्या' ही एक बौद्धिक लटपट आहे. ५५५
३४९	२४-११-१९५६	बौद्धांचे आद्य कर्तव्य आहे की, त्यांनी दर रविवारी बुद्धविहारात जावे. ५५९
३५०	२५-११-१९५६	बुद्ध धर्म हिंदू धर्माची एक शाखा आहे हा खोडसाळ प्रचार होय. ५६३
३५१	२५-११-१९५६	माणसा-माणसातील संबंध प्रेम, करुणा या तत्त्वानुसार जोडणाऱ्या बौद्ध धर्माचा मध्यवर्ती सिद्धांत समता आहे. ५६९